

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію **Харковського Євгена Миколайовича**
на тему «Формування професійної компетентності майбутніх учителів
іноземної мови засобами неформальної освіти»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта /Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Усебічний аналіз дисертаційної роботи Харковського Євгена Миколайовича на тему «Формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти» дає змогу зробити комплексний висновок щодо її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, а також дозволяє надати загальну оцінку дисертації.

Актуальність теми дисертаційної роботи здобувача не викликає сумнівів і обґрунтована низкою чинників. Сучасні суспільні процеси, зокрема глобалізація, посилення міжкультурних контактів і розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, посилення ролі іноземних мов у різних сферах суспільного життя, актуалізують необхідність підвищення уваги до професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, як ключової фігури в процесі формування передусім іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що автором уперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; уточнено сутність поняття «професійна компетентність майбутніх учителів іноземної мови», подано її структуру, критерії, показники та рівні сформованості; набули подальшого розвитку підходи до впровадження засобів неформальної освіти в професійну підготовку майбутніх учителів іноземної мови.

Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті й завданням дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Позитивним вважаємо наявність публікації здобувача у наукометричній базі Web of Science, навчально-методичного посібника та широкої географії конференцій, у тому числі – за кордоном.

Перший розділ дисертації має теоретико-методологічний характер і присвячений комплексному обґрунтуванню проблеми формування

професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти. Автор логічно структурує розділ, послідовно розкриваючи наукову проблему, визначаючи місце і роль неформальної освіти, а також сутність, структуру та аналіз стану сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Нам імпонує ґрунтовний аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній літературі. Дослідник розглядає професійну компетентність як таку, що має інтегративний характер, поєднуючи професійно-діяльнісний, комунікативний та особистісний компоненти, а важливою складовою діяльності сучасного вчителя є здатність до безперервного саморозвитку, інноваційної діяльності та рефлексії власного досвіду.

Вагомими вважаємо і дослідження неформальної освіти закордоном і в Україні. У сучасній освітній парадигмі неформальна освіта виступає гнучкою системою, що здатна оперативно реагувати на динамічні запити ринку праці та виклики глобалізації. До основних її характеристик Є. М. Харковський доречно відносить практичну спрямованість, відсутність жорстких часових меж та використання інноваційних засобів навчання. З одного боку, така освіта виконує соціальну функцію, забезпечуючи мобільність здобувача через набуття нових компетенцій, а з іншого – особистісну, спрямовану на самореалізацію та задоволення власних інтересів.

Особливої уваги заслуговує й підрозділ 1.3., у якому дослідник розкриває сутнісні й структурні характеристики професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. У структурі провідного поняття дослідження доречно визначено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-технологічний та рефлексивний компоненти.

У підрозділі 1.4. дисертант здійснює аналіз стану сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови на підставі визначених критеріїв і рівнів сформованості такої компетентності.

Другий розділ дисертаційної роботи має експериментально-дослідницький характер і присвячений обґрунтуванню, упровадженню та перевірці ефективності педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Структура розділу є логічною і послідовною: дослідник подає обґрунтування педагогічних умов, описує організацію формувального етапу експерименту та здійснює аналіз отриманих результатів.

Є. М. Харковський доцільно обґрунтовує педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти, які логічно пов'язані з теоретичними положенням дослідження та відображають системність упровадження

засобів неформальної освіти в професійну підготовку майбутніх учителів іноземної мови.

Важливою перевагою другого розділу є демонстрація дослідником поетапності експериментальної роботи, що забезпечує поступове формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти. Отримані результати підтверджено методами математичної статистики, що свідчить про їх достовірність та обґрунтованість. Зазначено, що статистично значущі відмінності між показниками контрольної та експериментальної груп підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов.

Висновки логічні, обґрунтовані й повної мірою відображають результати дослідження.

Разом з тим, вважаємо за потрібне зупинитись на певних зауваженнях та рекомендаціях, які, на нашу думку, потребують обговорення:

1. Уважаємо, що варто було б посилити в тексті дисертації положення компетентнісного підходу: більш докладно розкрити його методологічні засади.

2. Нам видається більш логічним було б представити результати перевірки стану сформованості досліджуваного поняття – професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови – в другому, експериментальному розділі дослідження.

3. У поданій моделі (підрозділ 1.4.) розглянуто низку принципів, однак серед них відсутній системний, однак у тексті неодноразово наголошується на системності роботи з упровадження засобів неформальної освіти в професійну підготовку майбутніх учителів іноземної мови.

4. У дисертації визначено три етапи формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, перший з яких мотиваційно-когнітивний. На нашу думку, варто було б розподілити його на два окремих етапи.

5. На нашу думку, доцільним було б представити в додатках до дисертаційного дослідження основні елементи навчально-методичного забезпечення реалізації педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти.

Натомість, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Дисертація **Харковського Євгена Миколайовича «Формування професійної**

компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретико-практичне значення, відповідає чинним вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно наказу МОН України від 31.05.2019 №759) і Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор, **Харковський Євген Миколайович**, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри розвитку дитини
раннього й дошкільного віку
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Бадер

Світлана БАДЕР

Підпис	<i>Бадер Світлана</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>Григор'єва Нікіта Миколайович</i>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

